

IZKUŠNJA V PROCESU RAZVOJA PSIHOANALITIKA V HRVAŠKEM PSIHOANALITIČNEM DRUŠTVU

»OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI V VRTCU HPsD«

UVOD

V slavnostnem nagovoru, ki je objavljen tudi na medmrežju na strani IPA (Mednarodnega psihoanalitičnega združenja) (http://www.ipa.world/IPA/BuenosAires/webcontent_2017/ungarclosing.aspx), nova predsednica Virginia Ungar (Argentina) in novi predstavniki administracije govorijo o vizijah in razvoju IPA v smeri naslednjih nalog:

1) Povezovanje IPA s širšo skupnostjo in njena prisotnost v širšem okolju, kar se ne nanaša na odnos med psihoanalizo in družbo ali med psihoanalizo in kulturo, temveč na prisotnost psihoanalize (kot jo predvideva IPA) v družbenem okolju, v katerem živimo.

2) Utrjevanje vloge otroške psihoanalize v psihoanalitičnem treningu.

3) Kreiranje in razvoj novih študijskih skupin in pomembnost njihove vključitve v strukturo IPA. Rečeno je, da takšna razvoj in rast skupin pomenita „svežo kri“ za IPA-o in nove ideje ter nove perspektive za IPA.

4) Pomembnost oziroma vloga „psihoanalitika v treningu“. Rečeno je: „Oni niso prihodnost, temveč sedanost IPA inštitucije.“

5) Komunikacija med IPA in njenimi konstitutivnimi organizacijami (društvi) ter komunikacija med IPA in njenimi posameznimi člani.

V pričujočem tekstu se ne bova ukvarjala z vizijami IPA, želiva le prikazati izkušnjo najinega „odraščanja“ in razvoja v psihoanalitičarko/psihoanalitika in to v geografskem in družbenem okolju (skupnosti), v katerem se je vzporedno z najinim procesom izobraževanja ustvarjalo in oblikovalo novo psihoanalitično društvo - Hrvaško psihoanalitično društvo.

Postati psihoanalitik in član IPA pomeni izpolniti zelo jasne naloge. V tem procesu je potrebno prehoditi pot izobraževanja-treninga, v okolju s strani IPA-e priznane študijske skupine oziroma „provisional“ (začasna) društva ali pa polnopravnega društva IPA. Z drugimi besedami, z dolgotrajnim procesom, življenjem v stiku z okoljem učiteljev, supervizorjev, psihoanalitikov, v malih skupinah na kongresih in seminarjih, kakor tudi s pripadnostjo skupini svojih „vrstnikov“, pridemo do profesionalnega naziva in statusa psihoanalitika. V takšnem okolju se razvija naša profesionalna in osebna identiteta, rastemo in učimo se iz izkušnje v psihoanalitičnem društvu oziroma v psihoanalitični študijski skupini, kateri pripadamo.

Vemo, da profesionalno in osebno identiteto analitika med ostalim gradijo mentorji, učitelji, supervizorji, naši osebni analitiki, teorija ter odnosi in povezanost med njimi. Skozi izobraževalno pot-proces treninga pa močan in neizbrisljiv pečat v nas pušča tudi širše okolje (geografsko okolje, kultura, jeziki) in ožje okolje (društvo ali študijska skupina), kjer se nahajamo v psihoanalitičnem treningu. Vseeno mora na koncu, kot pravi D. Meltzer (The Psychoanalytic Process, 1967), vsak psihoanalitik odkriti **analizo za sebe**.

V nadaljevanju besedila deliva razvoj v faze, ki so **vzniknile na osnovi najinih izkušenj v izobraževanju in pisanju tega besedila, najinih „prostih asociacij“** in najinega skupnega **„sanjarjenja“ o spoznanjih v edukaciji**. Ne naslanjava se na nekatere teoretske koncepte oz. faze razvoja v treningu za psihoanalitika, ki so boljše in natančneje obdelane na nekaterih drugih mestih in v literaturi posvečeni tej temi.

Gremo na pot....

1. Faza – nezadovoljena potreba kot vzrok za izhod iz »območja« udobja

Na samem začetku nisva nič vedela, kasneje so nama rekli, da vse to izhaja iz nezavednega, na osnovi nezadovoljenih potreb ter da sva bila izpostavljena optimalni stopnji frustracije (po Winnicottu), zaradi česar so bili vzpostavljeni predpogoji za razvijanje veščin in za učenje novih. Najini mami sta bili skrbni, a nezadostni. Kot Janko in Metka sva sledila drobtinam ter na srečo nisva prišla do čokoladne hišice, v kateri je živela čarovnica, temveč do soočanja z realnostjo. Vemo, da je prvo drobtinico vrgel dr. Sigmund Freud, na temelju katere je nastala IPA. Midva sva svojo pot začela na seminarjih Vzhodnoevropskega psihoanalitičnega inštituta (PIEE) pod okriljem IPA, kjer sva na geografskih območjih t. i. Vzhodne Evrope (Ukrajina, Slovenija, Črna gora) opravila svoje vstopne intervjuje (ne vedoč, kam sva se pravzaprav podala) in se srečala v večnacionalnem okolju. V času združitve in spreminjanja evropskega prostora Jugovzhodne Evrope, so začela iz Vzhodnoevropskega psihoanalitičnega društva počasi rasti lokalna društva. Midva nisva vedela za svojo nadaljnjo usodo, niti za to, komu se bova v kratkem pridružila. Tako na eni strani Slovenec, na drugi Bosanka in Hercegovka enako napeto poslušava in previdno korakava, dokler ne izveva, da greva v naročje nove »mame« - takrat IPA - Croatian Psychoanalytic Provisional Society. „Vrtec“ Hrvaško psihoanalitično društvo je bil v gradnji, kakor tudi midva. Bil je poseben, saj je poleg otrok iz Hrvaške skrbel še za otroke iz Slovenije ter Bosne in Hercegovine. Postopno so se širile meje vseh nas. Morali smo osvojiti jezik vseh članov skupine, potem pa še skupen, psihoanalitični jezik. Enako je bilo s kulturo in navadami. Bosanci smo bili skupina, ki so jo imenovali „shuttle“ in smo bili otroci s posebnimi potrebami. Drugi nismo bili „shuttle“ bili smo Slovenci, a smo bili vsekakor otroci s posebnimi potrebami. Barvitost in raznolikost skupine pa se tu ne konča. Skupino sestavljajo filozof, diplomirani inženir gradbeništva, ekonomistka, diplomirani igravec in psihiater, pravnik, poleg večine zdravnikov in psihologov. Če bi se spraševali o barvi kože, bi bili prava Azija v malem. To pomeni, da je morala biti nova mama zelo prilagodljiva in z velikimi kapacitetami, da bi lahko zadovoljila potrebam vseh otrok. Zelo zahtevna naloga in gotovo ji ni bilo lahko.

2. Faza – faza iskanja, separacije in prilagoditve

Na začetku nama je bilo strašno in hladno, kakor otroku, ki je odšel iz materinega naročja. Edino, kar nama je bilo v tolažbo, je bilo to, da se lahko vedno vrneva, ne glede na uspeh ali neuspeh. V tem času se prepustiva fantazijam in se pripravljava na vse mogoče pogoje, zato ker nama napredovanje

veliko pomeni. Da bi se prilagodila, sva pripravljena uporabiti vse razpoložljive sposobnosti in kapacitete. Situacije, v katerih se znajdeva, imajo lastnosti že poznanih, ponavljajočih, takšnih, skozi katere sva že šla v življenju pred tem. Hkrati nosiva s seboj tudi lastne življenjske izkušnje, a se znajdeva tudi v popolnoma novih, neznanih situacijah. Tesnoba, negotovost, nevarnost pred neznano potjo je šele pred nama. Z nevedenostjo tem, kako se bova odzvala na novo okolje, sva vztrajna in ... ne odnehava.

Materni jezik, ki ga govorimo v skupini, ni enak. Jezik ni le „sredstvo“ komunikacije, temveč je v njem vgrajena kultura, identiteta, način razmišljanja,... itd. Četudi so materni jeziki podobni, so si tudi različni. Skrbimo, da se jeziki ne pomešajo (S. Ferenczi), hkrati pa kot mali otroci (bodoči psihoanalitiki) začnemo govoriti in se učiti jezika odraslih - jezika izkušenih analitikov. Poslušamo in govorimo v jeziku »analize«, v tujem jeziku. Tudi naši učitelji se učijo novega jezika in nam tako kažejo, da ni tako grozno iti po tej poti. Ne bomo odrekli svoje izvirne mame, svoje identitete, materinega jezika in lastne kulture, če se bomo odprli za nekaj »starega«, a hkrati novega, tujega, a hkrati svojega; ne bomo se izgubili, če razširimo svoje meje in se odpremo proti drugemu. V skupini, tako izobraževalni, kot terapevtski, ali v katerikoli drugi, se vedno vzpostavi neka dinamika. Skupina raste in nezavedno prehaja skozi različne faze, hkrati pa se vedno znova vrača k nekim osnovnim mehanizmom delovanja, da bi lahko ponovno postala delovna skupina (Bion). V skupini se vzpostavijo različni odnosi in povezave med otroki, med otroki in učitelji. Vodeni za roko s strani naših učiteljev in supervizorjev, skozi delo na sebi v lastni analizi, s podporo svojih starejših kolegov in okolja vrstnikov, se počasi raztaplja velika tesnoba, nastaja občutek varnosti in zaupanja, da smo na pravi poti. Tako se skozi delo v skupini in »dolgo poznavanje« ustvari odnos starejšega brata Slovenca in mlajše sestre Bosanke in Hercegovke. Vedno močnejša in varnejša se počutiva. Počasi vztrajava pri svoji avtentičnosti, da bi se lahko izpolnile Meltzerjeve besede. Začenjajo se prepoznavati razlike v skupini: različnost razmišljanja učiteljev in mentorjev, kakor tudi nas otrok. Počasi lahko bolj svobodno izražava osebno in profesionalno avtentičnost (analitično pristno sebstvo (true self)), ki ni več tako izpostavljena v skupini, še več, dobiva svoje mesto v skupini, ker ji daje nekaj več. Tako rastemo kot skupina in posameznika. Medsebojna skrb brata in sestre privede do medsebojne pomoči in do odnosa, ki je iskren in odprt.

3. Faza – odraščanje s preobrazbo skupine v Hrvaško psihoanalitično društvo

Z najino rastjo raste tudi HPsD. Kot otroka, ki napredujeta in se razvijata, osebno vračava in dajeva skupini, da tudi ona odrašča v „pravo društvo“. Kot otrok in starši, ki medsebojno rastejo, se razvijajo in se učijo iz izkušnje v svojem odnosu (Bion). Starši so ponosni na otroka in otrok je ponosen na starše. Utrjuje se odnos med bratom in sestro, njuna medsebojna skrb in razvoj. Nisva več kot Janko in Metka, ki sta se izgubila, ju zebe in sta lačna, hkrati pa na smrt prestrašena.

Tako kot ima vse svoj začetek in konec, tako je tudi z najinim izobraževanjem... Brat zaključí spomladi 2017, ampak kaj potem? Ne smeva se slepiti, izobraževanje - šola nima konca. Ali je to povezano s tem, da je (šola) ženskega spola? Lahko se spremeni, lahko za trenutek obstane, ampak, da bi obstajal konec šole (izobraževanja), to je zgodnica za majhna otroka izpred osmih let.

Igor pravi: „Od kandidata do analitika je najtežja pot - tako so nam že zgodaj govorili naši mentorji. Ko začneš delati s pravim (prvim) psihoanalitičnim pacientom, kakor da si ponovno na neznanem, novem terenu. Še enkrat se pojavi tesnoba, ali mi bo uspelo, ali sem „pravi“ za to. V sebi vse bolj občutim kako je psihoanaliza tisto pravo za mene, tisto kar sem iskal in prav zato se me loteva panika. Kaj, če

bo supervizija pokazala drugače? A supervizija je le smetana na torti, kakršnokoli frustracijo že povzroča, ona daje tisti pravi občutek psihoanalize. “

Sestra bo še malo uživala v statusu otroka.

Pri pisanju tega članka je Igor rekel še: „Če bi mi nekdo leta 2010, ko sem odšel na vstopni intervju za analizanta v Odesso v Ukrajino dejal, da se bosta razvojni poti (Hrvaškega) psihoanalitičnega društva in moja osebna razvojna psihoanalitična pot združili, mu ne bi verjel, celo več, mislil bi si, da je nor. Takšen scenarij verjetno ni obstajal niti v moji (nezavedni) fantaziji. “

In kaj sva se naučila: ni vprašanje ali smo nepopolni, vprašanje je, ali smo v svoji norosti funkcionalni (S. Freud).

Hrvaško psihoanalitično društvo postane polnopravni član IPA-e in mu je slavnostno podeljen status na svetovnem kongresu IPA-e v Buenos Airesu v mesecu juliju 2017 leta.

4. Faza – separacija

*»Prošao sam put bez nade
ocean
i bespuća ...
daj mi da se noćas sklonim
tvoje tijelo - moja kuća.«*

*(Prehodil sem pot brez upanja
ocean
in brezpotja...
daj da se nocoj skrijem
tvoje telo - moja hiša.)*

Arsen Dedić (Tvoje tjelo, moja kuća...)

Vsak izmed naju se domov vrača s podporo svojih učiteljev. Prehodila sva dolgo pot, dobesedno preko vseh mest: od tam kjer se je začela psihoanaliza s S. Freudom (Dunaj) do mest začetka 2. Svetovne vojne. Prehodila sva mesta kjer se je začela 1. Svetovna vojna, mesta razpadle bivše skupne države, družila sva se, ponovno sva del ene celote, iz katere zdaj odhajava nazaj v naše domove in vzpostavljava pogoje, za naše nove domove in hiše (v Ljubljani in Sarajevu).

Odrasla sva in sva začela soustvarjati svoje skupine, kakor otroci, ki odidejo od staršev in ustvarijo svojo družino. Ponovno sva se znašla v neznani situaciji, na neznanem terenu, začetnika sva, a imava podporo, izkušnjo in varnost dovolj dobre mame. Imava tudi svoje hiše, a je najina hiša tudi Hrvaško psihoanalitično društvo. Ni naju več strah, da bova sama, ni več mrz in ne bojiva se teme.

Hvaležnost namesto zavisti

Četudi imajo naši mentorji in učitelji že svoja društva (svoje družine in stabilno okolje), jim ne zavidava. Hvaležna sva jim za izkušnjo in možnost razvoja v njihovi sredini. Čutiva, da sva del njih, počutiva se kot njihova otroka. Lahko s ponosom odhajava od njih in se k njim vračava, se z njimi druživa, igrava (delava kot psihoanalitika) in s seboj nosiva neizbrisljivo življenjsko izkušnjo (razvoja in učenja za psihoanalitika), kot del najine profesionalne in osebne identitete.

ZAKLJUČEK

V tem prispevku sva želela prikazati najino izkušnjo v procesu razvoja in izobraževanja za psihoanalitičarko/psihoanalitika v HPsD-u. Pri pisanju je bila najina želja, da na kar najbolj pristen način prikaževa svojo izkušnjo in doživljanje procesa izobraževanja, izkušnjo v odnosu in doživljanju okolja- kolegov, učiteljev, psihoanalitikov in supervizorjev.... Želela sva prikazati najino izkušnjo skozi vračanje v doživljanje malega otroka v novem okolju, otroka, ki je postavljen pred novo, še neznano (življenjsko) razvojno izkušnjo v odnosu s skupino in posamezniki. Hkrati pa istočasno prikazujeva tudi izkušnjo dveh odraslih oseb, ki se v situacijah tukaj in zdaj soočata z nalogami in procesi učenja, ki jima bodo omogočili doseči nivo razvoja, da bi lahko »delala« s svojimi psihoanalitičnimi pacienti.

Kakor je psihoanalitični proces za vsakega pacienta in psihoanalitika neponovljiva in enkratna izkušnja, tako je izobraževalni razvojni proces vsakega psihoanalitika in/ali psihoanalitičarke v okolju njegovega izobraževanja- psihoanalitičnem društvu ali skupini, neponovljiva in enkratna izkušnja.

Za konec najinega razmišljanja bi želela zaključiti z idejami in mislimi bivšega predsednika IPA-e Stefana Bologninja (Italija), ki se v svojem članku "Towards a Quadripartite model" sprašuje, zakaj koncept t. i. stalnega (kontinuiranega) treninga, ki je sprejet v drugih profesionalnih panogah, ne bi bil sprejet tudi v psihoanalizi. On poudarja, da je za dober razvoj psihoanalitika pomembno, da se poleg treh že poznanih temeljev v izobraževanju za psihoanalitika (teoretični del, osebna analiza in supervizija) posveti pozornost t. i. četrtemu področju, področju post-treninga in pomembnosti stalne prisotnosti psihoanalitika v znanstvenem, inštitucionalnem, administrativnem in družbenem okolju, kjer lahko s svojimi kolegi izmenjuje svoje klinične in druge izkušnje in je tako stalno prisoten v izmenjavi s »profesionalnim« okoljem, v katerem nadaljuje svoj osebni in profesionalni razvoj.

LITERATURA:

Bion, R. W. Iskustva u radu s grupama i drugi radivi, Naprijed, Zagreb, 1983

Meltzer, D. The Psycho-analytical Process, Karnac, London, 1967 (2008)

Bolognini, S. Towards a Quadripartite model, 2015 (<http://www.psihoanalitiki-ipa.si/files/Bolognini-Towards.pdf>)

http://www.ipa.world/IPA/BuenosAires/webcontent_2017/ungarclosing.aspx